

Asia: VN/8868/2019

Lausuntopyyntö: Uusimaa-PKS-Helsinki sote-erillisselvityksen loppuraportti

Lausunnonantajan lausunto

1. Ottaako raportissa esitetty malli riittävässä määrin huomioon alueen erityispiirteet sosiaali- ja terveydenhuollossa?

kyllä pääosin [Tilanteessa, jossa valtakunnallinen ratkaisu pohjautuisi sote-järjestämisvastuun siirtoon kuntia suuremmille itsehallinnollisille alueille, on esitetty viiden alueen malli sellainen, että se ottaa pääosin huomioon Uudenmaan maakunnan, sekä kuntien että kaupunkien erityispiirteet. Kunkin alueen jokaisella kunnalla on oltava mahdollisuus vaikuttaa suunnitteluun ja toiminnan järjestämiseen.]

2. Ottaako raportissa esitetty malli riittävässä määrin huomioon alueen erityispiirteet pelastustoimessa?

kyllä [Pelastustoimen järjestämisen osalta esitetty malli ei aiheuta Loviisan kaupungin kannalta muutosta, sillä esitetyssä mallissa pelastustoimen vastuualuerajat säilyisivät nykyisellään. Tämä on oleellisen tärkeää Itä-Uudellamaalla, sillä pelastustoimella on täällä muusta alueesta poikkeava rooli esimerkiksi Loviisassa sijaitsevan ydinvoimalaitoksen johdosta. Tärkeää on myös se, että lainsäädännöllä tullaan turvaamaan pelastustoimen mahdollisuus tehdä itsehallintoalueiden ja myös maakuntien välistä yhteistyötä esimerkiksi suuronnettomuus- ja häiriötilanteissa.]

3. Mahdollistaako esitetty erilliskorjausmalli pääsyyntarpeidenmukaisten ja riittävien sote-palvelujen piiriin paremmin kuin yhden alueellisen järjestäjän malli?

kyllä pääosin [Malli ottaa pääosin hyvin huomioon Itä-Uudenmaan paikalliset erityiset palvelutarpeet. Loviisan kaupungissa on muihin Uudenmaan kuntiin verrattuna nopeammin kasvava yli 65-vuotiaiden osuus, joka asettaa suuria haasteita perustason palvelujen vahvistamiselle. Esitetty erikoissairaanhoidon järjestämiskorjaus parantaa edellytyksiä myös paikallisesti perustason ja erityistason palvelujen integraatiolle.]

4. Mahdollistaako erilliskorjaus yhteen sovitettujen asiakaskohtaisten perustason sote-palvelukokonaisuuksien toteutumisen alueella paremmin kuin yhden alueellisen järjestäjän malli?

kyllä [Loviisan kaupungissa on jo nykyisin integroitu perustason sosiaali- ja terveydenhuolto, mikä mahdollistaa paremman palvelukokonaisuuksien asiakaslähtöisyyden. Jotta sujuvan prosessin turvaaminen onnistuu jatkossa myös ruotsinkielellä, on kielellisiin oikeuksiin kiinnitettävä erityistä huomiota ja toimia.]

5. Mahdollistaako erilliskorjaus erikoistason palvelujen toteutumisen alueella paremmin kuin yhden alueellisen järjestäjän malli?

kyllä pääosin [Raportissa esitetty erikoissairaanhoidon järjestämismalli mahdollistaa HUSin ja itsehallintoalueiden työnjaon ja yhteistyön kehittymisen sujuvampien integroitujen palveluketjujen suuntaan. Tämä mahdollistaa yhden alueellisen järjestäjän mallia paremmin eri alueiden erityispiirteiden huomioimisen.]

6. Mahdollistaako erilliskorjaus perus- ja erikoistason sosiaali- ja terveyspalvelujen toiminnallisen integraation alueella?

kyllä

7. Esityksen mukaisesti erikoissairaanhoidon järjestämisvastuu olisi yleisesti ja ensisijaisesti itsehallinnollisilla alueilla, HUSin järjestämisvastuu lakiin perustuvaa ja järjestämissopimuksella sovittavaa vastuuta. Onko raportissa kuvattu korjaus mielestänne sote-palvelujen järjestämisen näkökulmasta sekä hallinnollisesti ja HUSin omistajaohjauksen näkökulmasta toteuttamiskelpoinen ja turvaako se sote-palvelujen järjestämisen alueella?

kyllä [Alueelle on tärkeää, että korjaus turvaa HUSin toiminnan jatkuvuuden. Koko Uuttamaata ajatellen on hyvä, että korjaus mahdollistaa myös itsehallinnollisten alueiden ja HUSin välisen sopimisen järjestämisvastuun siirrosta HUSille. Järjestämissopimus on lainsäädäntöä joustavampi tapa sopia tarkemmasta työnjaosta ja rakenteista. HUSin ja itsehallintoalueiden välisestä työnjaosta tulee sopia tarkoin lainsäädännössä ja hyvässä vuoropuhelussa.]

8. Turvaako erilliskorjaus sote-palvelujen järjestämiselle riittävän kantokykyiset alueet?

kyllä [Uudellamaalla on kuntakohtaisia ja alueellisia eroja mutta koko maan tasolla arvioituna Uudenmaan taloudellinen ja toiminnallinen kantokyky on verrattain hyvä.]

9. Turvaako erilliskorjaus asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien toteutumisen?

kyllä pääosin [Vaikka suuret alueet vaikuttavat lähidemokratiaan kielteisesti, Uudenmaan jakaminen viiteen itsehallintoalueeseen turvaa asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet itsehallinnollisen alueen toimintaan paremmin kuin jos Uusimaa muodostaisi yhden itsehallintoalueen. Jos kaikille kunnille ei voida taata omaa edustajaa kaikissa luottamuselimissä, on se epäsuotuisa korjaus ajatellen asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia. Lisäksi tulee ottaa huomioon ruotsinkielisen väestön vaikutusmahdollisuuksien turvaaminen kaksikielisillä itsehallintoalueilla.]

10. Toteutuuko demokratia erilliskorjausissa perustuslain edellyttämällä tavalla? (ks raportin luku 3) Jos ei, niin miten esityksen asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia voitaisiin vahvistaa?

Viiteen alueeseen pohjautuvaa mallia voidaan kansanvaltaisuuden näkökulmasta pitää parempana korjausmallina kuin vaihtoehtoa, jossa Uusimaa muodostaisi yhden itsehallintoalueen.

11. Toteutuuko palvelujen yhdenvertaisuus esitetyssä mallissa paremmin kuin yhden järjestäjän mallissa?

kyllä pääosin [Kun tarkastellaan yhdenvertaisuutta asukkaiden näkökulmasta, voi se jopa parantua, kun alueellisia erityispiirteitä voidaan huomioida paremmin viiden itsehallinnollisen alueen mallissa.]

12. Mahdollistaako erilliskorjaus kielellisten oikeuksien toteutumisen alueella paremmin kuin yhden järjestäjän mallissa?

kyllä [Itä-Uudellamaalla ruotsinkieliset palvelut pystytään toteuttamaan paremmin viiden itsehallinnollisen alueen mallissa kuin koko maakunnan mallissa. Jotta kielelliset oikeudet huomioitaisiin riittävästi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisessä, on panostettava sekä palveluverkostoon että viranomaishallintoon. On osoitettava riittävästi resursseja ruotsinkielisten palvelujen suunnitteluun ja kehittämiseen. Aluerajoja ylittävään yhteistyöhön tiettyjen ruotsinkielisten erikoispalvelujen järjestämisessä tulee kannustaa.]

13. Millä toimenpiteillä ja missä palveluissa kielellisiä oikeuksia voitaisiin vahvistaa?

Henkilökunnan kielitaitoa tulee kartoittaa ja lisätä toimivien ruotsinkielisten palvelupolkujen luomiseksi sekä ruotsinkielisen puhelinpalvelun ja muun asiakaspalvelun ylläpitämiseksi. Ruotsinkielisten palvelujen saatavuus voidaan tarvittaessa varmistaa myös esimerkiksi keskittämällä ruotsinkielisten asiakkaiden neuvontaa, ohjausta ja asiointia. Tällaisia palveluita ovat esimerkiksi psykiatrian palvelut, lastensuojelun sijaishuolto ja tietyt vammaispalvelut. Ruotsinkieliset vammaispalvelut tulee turvata erillistoimin. Lisäksi tulee kehittää digitaalisia ratkaisuja, jotka vastaavat sekä suomen- että ruotsinkielisen väestön tarpeita. Kaksikielisen itsehallintoalueen vähemmistökieliryhmän vaikuttamiselimen tulee olla lautakuntatasoinen.

14. Millaisia vaikutuksia arvioitte erilliskorjauksella olevan osana hallituksen linjaamaa valtakunnallista kokonaiskorjausta?

Vaikka erilliskorjaus poikkeaa rakenteellisesti koko maan uudistuksesta, vie erilliskorjaus Uudenmaan sosiaali- ja terveydenhuoltoa sisällöllisesti samaan suuntaan kuin muualla maassa. Erilliskorjaus luo edellytykset hallitummalle sote-uudistuksen toteuttamiselle myös Uudellamaalla.

15. Ehdotuksia itsehallinnollisten alueiden nimiksi?

Itä-Uudenmaan nimeksi ehdotetaan Itä-Uudenmaan maakuntaa.

16. Muut vapaamuotoiset huomiot loppuraportista

Loviisan kaupungin näkemyksen mukaan viiteen itsehallinnolliseen alueeseen pohjautuva erilliskorjaus on toteuttamiskelpoisen vaihtoehto. Loviisan kaupunki painottaa, että erilliskorjauksen valmistelu, mukaan lukien lainsäädännön jatkovalmistelu, tulee tehdä tiiviissä yhteistyössä alueen kaupunkien, kuntien ja kuntayhtymien kanssa.

Erilliskorjaus näyttäisi olevan lähtökohdiltaan sama kuin muuallakin maassa, vaikka tarkempaa tietoa esimerkiksi uudistuksen rahoitusmallista ei ole vielä tiedossa. Valmistelussa on tärkeää huomioida rahoitusmallin sote-palveluihin kohdistuvien vaikutusten lisäksi yleisemmät vaikutukset kuntien talouteen ja pitkän aikavälin kestävä kasvun edellytyksiin Uudellamaalla ja koko maassa. Sote-rahoitusmallia vaikutuksineen tulee analysoida tiiviissä yhteistyössä kuntakentän kanssa. Valinnan tulee perustua tutkittuun tietoon, jotta voidaan turvata kuntien yhdenvertainen kohtelu ja löytää taloudellisesti kestävä ratkaisu koko julkisen talouden kokonaisuuteen.

Raportissa ei esitetä vaikutusarvioita, vaan se perustuu vain hallinnollis-juridisesti järjestämisen tarkasteluun. Kaupunkien ja kuntien näkökulmasta ei näin ollen pystytä riittävästi arvioimaan vaikutuksia esimerkiksi palveluverkon ja -tason sekä hoitoketjujen osalta. Loviisan kaupunki varaa oikeuden lausua lopullisen kantansa sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksesta lainsäädännön ja kokonaisratkaisun ehdotuksen valmistuttua.

Schröder Carita
Loviisan kaupunki